

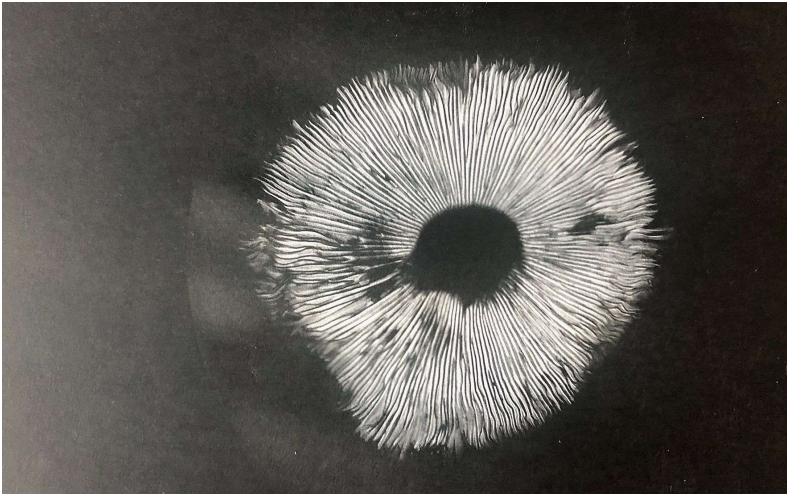
Dage på DOX #9: Kamera- dyr og -svampe

Publiceret 01/05/2021 i [Kultur/Film](#) af [Frederik Bojer Bové](#)
Print

FILM // FESTIVAL: For et par dage siden kiggede POV på [kamera-personerne](#), menneskene bag kameraet. Men den slags er måske håbløst gammeldags. En ny trend placerer *naturen* bag kameraet. Eller lader i hvert fald som om. Frederik Bojer Bové har undersøgt tre film og er ikke altid lige imponeret.

Vi lever i en tid, hvor ord som '[antropocentrisme](#)' og '[trans-humanisme](#)' er begyndt at fylde meget. Bevidstheden om klimakrisen har medført et fokus på forholdet mellem menneske og natur. Det fylder også på CPH:DOX, der efterhånden har haft flere film på programmet, gerne i hovedkonkurrence, der forsøgte at behandle dyr og natur på nye filmiske måder.

Det lykkedes mig at finde hele tre film fra årets program, hvor der decideret i programteksten stod, at de ville fortælle fra en ikke-menneskelig vinkel. Tre film om hunde, sæler og svampe. Men min opfattelse var lidt anderledes. Kun den ene af dem kan siges at give et dyre-blik på verden. En anden dyrker et neutralt kamera-blik, hverken dyr eller menneske. Og den tredje er bare et normalt menneske-blik, om end mere kedeligt end sædvanligt.

The Mushroom Speaks (Marion Neumann)

The Mushroom Speaks er i hovedkonkurrencen og lover naturfilosofi og sci-fi og at lade svampene komme til orde. Jeg kan ikke se, den gør noget som helst, der bare ligner. Det er et såre menneskeligt blik på svampeverdenen. store dele af filmen består endda af kedelige talking-heads interviews.

Rent indholdsmæssigt er det så konventionelt, som det kan være. Men på forsideen er det hele forsøgt at blive gjort... anderledes, kantet, mærkværdigt. Jeg kan ikke rigtig se logikken. jeg undrer mig over, hvad pointen er. Men det gav da i det mindste lidt at tænke over.

Ja, vi skal tænke mere over svampe. De udgør en gigantisk del af jordklodens biomasse, og vi forstår dem nærmest ikke. Der er god grund til at lave en film, hvor svampeeksperter fortæller, og hvor vi hører om alle de potentielt gode ting, der kunne komme ud af svampeforskning. Den kunne laves så simpelt og informativt som muligt og sendes ud på Netflix. Eller blive vist på DR. Men så havde den nok ikke været i hovedkonkurrence i DOX.

The Mushroom Speaks hævder så i stedet, at ja, der er svampe, som taler i den her film, hvilket viser sig at være passager, hvor vi bare hører knitren på lydsporet, og så ser stenet tekst på skærmen. Det hele er skrevet ret prætentivt, og så vidt jeg kunne regne ud ikke altid lige sammenhængende. Men det er lidt svært at følge med, for det er en bevidst fremmedgørende måde, det leveres på.

Havde filmen heddet *'The Mushroom Experts and Enthusiasts Speak'* så havde jeg ikke haft noget som helst at klage over...

Der er mange interviews i den her film, og det er tydeligt, at der er blevet forsøgt at gøre det lidt mere specielt end i den gængse politiske dokumentar. Det udmønter sig i, at tingene går rigtig langsomt. At der er lange pauser, hvor karaktererne ikke siger noget. Mange er filmet udenfor, og der er naturlyde mixet ind i deres forklaringer. Hvilket gør det sværere at høre, hvad der bliver sagt, mens det ikke rigtig tilføjer så meget.

Jeg havde håbet på et svampe-blik, en art svampe-æstetik, men det er overhovedet ikke, hvad jeg synes, at jeg får. Det meste har jeg set en masse gange før: Naturentusiaster, der kravler rundt i skovbund, aktivister med *dreadlocks*, der laver svampe-forsøg i deres garager. Der er intet som helst her, der er dokumentarisk skidt.

Havde filmen heddet *'The Mushroom Experts and Enthusiasts Speak'*, så havde jeg ikke haft noget som helst at klage over. Men til gengæld tror jeg heller ikke, den havde fået så prominent en plads på festivalen.

Filmens motivation synes mere at være, at fremstå anderledes end mainstream dokumentaren. Men det er en såre menneskelig motivation, stadigvæk dybt optaget af status og position. Jeg følte ikke, jeg på nogen som helst måde kom tættere på naturen her. Jeg fik dog sat ord på nogle ting, som irriterer mig ved nogle nye film. Så tak for det.

Stray (Elizabeth Lo)

Elizabeth Los *Stray* er den eneste af de tre film, der rent faktisk virker, som om den forsøger at efterligne et dyre-blik på verden. Filmen handler om gadehunde i Istanbul og formår med sit imponerende kameraarbejde og fabelagtige lydverden at skabe en helstøbt hundevision.

Jeg ved ikke, om det er en ægte hundeverden, vi kommer ind i. Vi kan jo ikke spørge hundene, om det er korrekt skildret. Men det er i hvert fald ret unikt.

For at det bliver godt, så skal det være opslugende sanseetnografi, og ikke bare steril eksperimenteren

Filmen er indrammet af en masse citater fortrinsvis af den kyniske filosof Diogenes, der tilsyneladende filosoferede rigtig meget om hundens værdi i forhold til mennesket, og som i øvrigt blev født i Tyrkiet. Diogenes levede som en gadehund, boede i en tønne og sagde, at han bed og gøede ad sine venner for at få dem til at indse sandheden.

I *Stray* følger vi mest hunhunden Zeytin, mens hun strejfer rundt på gaden. Vi ser hende tigte ben, interagere med andre hunde, jage en kat op i et træ. Meget af tiden ligger hun bare og slapper af. Kameraet er helt nede i hundehøjde, glider rundt, bevæger sig langsomt og dvask, og så pludselig hopper og drejer det.

Vigtigst af alt er det fabelagtige lydbillede. Det er skabt af Ernst Karel, der allerede er lidt af en legende i dokumentarverden. Karel arbejdede på en hel masse film, der blev lavet på et institut ved navn Harvard SEL, en forkortelse for Sensory Ethnography Lab. Disse sanse-etnografiske eksperimenter spændte f.eks. kameraer fast på fiskerbåde og svævebaner, kørte rundt i kinesiske tog, strejfede rundt i ørkener og på skraldepladser.

De har været massivt indflydelsesrige, også herhjemme, tror jeg, hvor f.eks. en film som [Thyland](#) kan siges at have noget af det samme.

For at det bliver godt, så skal det være opslugende sanseetnografi og ikke bare steril eksperimenteren. Her hjælper det i højeste grad med et overvældende lydmiiks, og det har Ernst Karel som oftest stået for.

Jeg har jo desværre ikke set *Stray* i biografen, men også på mit fjernsyn er lydsiden bemærkelsesværdig. Menneskestemmer lyder uvirkelige, mens bylyde er helt fremme i billedet. Her bliver det vitterligt en sanseoplevelse frem for blot et intellektuelt postulat.

Den sensoriske skildring af hundelivet er ekstremt tillokkende: Ingen bekymringer, ingen planer, bare dyrisk begær, sult, afslapning.

Det er dog også en intelligent film. En scene starter rigtig dejligt: Vi hører et fløjt, Zeytin reagerer med det samme, render sammen med andre hunde hen til en gruppe gadebørn. Så vandrer børn og hunde i samlet flok ned ad gaden, griner, spankulerer. Det ser nærmest stolt ud. Sikke et sammenhold uden for samfundet! KLIP. Og så ser vi et af de yngste børn sniffe lim i en forladt ruin.

Og når mennesket er spacet helt ud, så går Zeytin lige så stille sin vej. Det er for kedeligt. Så meget sammenhold er der heller ikke.

Her bliver kontrasten slående. Den sensoriske skildring af hundelivet er ekstremt tillokkende: Ingen bekymringer, ingen planer, bare dyrisk begær, sult og afslapning. Men de mennesker, der er tættest på at leve som hundene, bliver nærmest behandlet værre, end hvis de var rotter.

Det er med det spil – mellem det varme, humoristiske, nærmest nuttede dyre-blik på den ene side, og den hårde inhumane virkelighed på den anden – at *Stray* bliver en af festivalens bedste film. Lidt en crowdpleaser, men samtidig også hård og uforglemmelig.

Fra det vilde hav (Robin Petré)

Den danske *Fra det vilde hav* har noget helt tredje. Der er både mennesker og natur med i denne film, som handler om, hvordan folk i Cornwall forsøger at redde havdyr; sæler, svaner, delfiner, hvaler. Filmen handler om et samarbejde. Den skildrer ikke naturen uden mennesker.

Men den dyrker derimod et helt tredje blik, et kamerablik, hvor kameraet synes at iagttage lidt uhindret af, hvad mennesker og dyr egentlig foretager sig. Det ironiske er så, at det her kamerablik, der hverken forsøger at skildre tingene fra menneskets eller fra dyrenes synsvinkel, måske af samme grund er unikt egnet til at skildre samspelet mellem de to sider?

Robin Petrés film dyrker æstetikken. Den finder symmetri og balance i sine mange tableauer. Det betyder, at indholdet nogle gange foregår andre steder. For eksempel er der et klip, hvor båsene til de syge sæler bliver vasket, og det er filmet, så vi kan se båsene på rad og række. Det er virkelig flot. Men menneskene, der gør rent, kan vi kun se, når deres hoveder lige popper op over kanten i ny og næ, og at de vasker gulve, kan vi kun regne ud, fordi vi kan høre vand og skrubning.

Et andet klip er et smukt tableau af mennesker ved en afhegning på stranden. To grupper mennesker placeret over for hinanden, og de kigger begge ud til højre. Det er flot, men vi kan først se, hvad de ser på, når pludselig der kommer en gruppe svaner vandrende ind midt imellem dem. Her er også en underfundig humor, der spiller en stor rolle i *Fra det vilde hav*.

I film om hvordan vi mennesker behandler døden, eller havet, eller savannen, gør det her kamera-blik sig virkelig fremragende, nok fordi det virker så neutralt.

Hvad er det, der sker med denne æstetik? Det er en lidt mildere udgave af den æstetik man f.eks. kender fra østrigeren Ulrich Seidl (*I kælderens, Safari*), og som man også så sidste år på DOX i den svenske film [Samtidigt på jorden](#) om menneskets forhold til døden. Jeg elsker denne æstetik. Den er dels virkelig flot, dels ofte virkelig sjov, og dels fortæller den bare med billeder og klip og lyd, så man slipper tit for interviews og tekst.

Men jeg tror også, at den netop er så god til at skildre *forhold* mellem mennesker og vores omverden. Netop i film om hvordan vi behandler døden eller havet eller savannen, gør dette kamerablik sig virkelig fremragende. Nok fordi det virker neutralt. Det skaber symmetri og æstetik og morsomme situationer. Og så glider al læringen lettere ned.

Fra det vilde hav er fremragende, især af en debutfilm at være. Det er en af de bedste danske dokumentarfilm, jeg har set på festivalen. Dens emne er relevant, og vi strejfer klimaforandringer og forurening. Men vi bliver ikke belært om det. Vi ser eksempler. Og vi ser uforglemmelige billeder.

Fra det vilde hav er især en imponerende opbygget film, der når en art klimaks en time inde og på en måde, som ikke-narrative dokumentarfilm sjældent gør det. Det skal jeg ikke afsløre her, men man sidder på det tidspunkt med fornemmelsen, at nu bliver det ikke større.

Efter at filmen var færdig, sad jeg omvendt med fornemmelsen af, at det her kan blive rigtig stort. Det er en rigtig, rigtig lovende debut. Rigtig mange ting faldt på plads i mit hoved. Om hav, om dyr. Og om kamera-idéer.

Alle filmene kan streames online hos [DOX](#) indtil 5. maj.

The Mushroom Speaks
90 minutter

Stray
79 minutter

Fra det vilde hav
79 minutter

Fotocredit: CPH:DOX

- FREDERIK BOJER BOVÉ
- SENESTE ARTIKLER

Frederik Bojer Bové (født 1.12 1986) er cand.mag. i Moderne Kultur og Kulturformidling og BA i Historie. Han blogger om film på kronoper.dk, er dansk redaktør på tidsskriftet Cinema Scandinavia og har været programlægger på Copenhagen Architecture Festival.